

EEN UITWISSELING IN NOORWEGEN

Eerste-luitenant bc. Joost Lubberman, Sie S6 43 Mechbrig

De Noorse en Nederlandse Landmachten hebben hun brede samenwerking gebundeld en geformaliseerd in het NOR / NLD Army Cooperation Initiative (ACI). Deze samenwerking heeft als meest markante richtpunt de intentie om in het kader van de NATO Response Force (NRF) in 2012 een gecombineerde Noors-Nederlandse brigadestaf in te brengen. Zowel Noorwegen als Nederland streven er hierbij naar om te komen tot een Noors-Nederlandse sectie S6 binnen die brigadestaf. In de periode tot 2012 vinden er over en weer uitwisselingen in het vakgebied plaats. Noorse verbindingsofficieren nemen deel aan de Nederlandse S6-IV opleiding bij de School Verbindingsdienst en Nederlandse verbindingsofficieren nemen deel aan het Noorse programma voor Engelse en Nederlandse verbindingsofficieren. Op deze manier ontstaat behalve wederzijds begrip ook een kerngroep van Noorse en Nederlandse verbindingsofficieren die vaardig en bekwaam worden gemaakt om een operationele rol te gaan krijgen in een Noors-Nederlandse sectie S6. Elnt Lubberman doet in dit artikel verslag van zijn bevindingen.

In dit artikel maak ik u deelgenoot van mijn uitwisseling in Noorwegen begin 2009. In chronologische volgorde neem ik u mee door de Winter Warfare Course en de oefening Cold Response 09 (CR09) en ik sluit af met een persoonlijke noot.

Op 11 januari 2009 begon voor mij de daadwerkelijke uitwisseling met een korte vlucht naar Oslo. Na een hotelovernachting stond 's maandagmorgens een bus met als eindbestemming Elverum klaar, of meer specifiek: Terningmoen, een kazerne en oefengebied net buiten Elverum. In Terningmoen is onder andere de school voor Winter Warfare gevestigd. Die school is onderdeel van het NATO Centre Of Excellence Cold Weather Operations. Hier zou ik de komende zes weken de Allied Officers Winter Warfare Course 2009 volgen, om daarna het Noorse verbindingswereldje in te duiken.

WINTER WARFARE COURSE

Het doel van de Winter Warfare Course is om de cursisten basiskennis mee te geven die nodig is om als instructeur en/of adviseur 'koud weer' te kunnen op treden. De cursisten worden getraind in het gebruiken van het winterse terrein en de omstandigheden op het gevechtveld (kou en sneeuw) en leren deze in eigen voordeel te benutten voor het uitvoeren van de missie. Verder wordt overleven, mobiliteit en leiderschap onder deze extreme omstandigheden beoefend. De cursus staat open voor (onder)officieren van de diverse NAVO- en Partnership for Peace-landen en richt zich voornamelijk op het optreden op groeps- en pelotonsniveau. De eerste drie van de totaal zes cursusweken worden gebruikt om de basis drills & skills te onderwijzen. Een zeer groot aantal onderwerpen passeert de revue in deze weken: (militair) skiën, kleding, voeding, (nood)onderkomens, het maken van vuur, wapenleer, etc. Deze zaken worden theoretisch onderwezen en in de praktijk beoefend. Daarnaast verzorgt de school een tweetal lezingen. De eerste gaat over expedities op beide polen door de Noorse poolreiziger en avonturier Rune Gjeldnes. Deze man heeft de langste – niet ondersteunde – solo skitocht op zijn naam staan: een oversteek van de Zuidpool. De tweede lezing werd verzorgd door de ondertussen hoogbejaarde Joachim Rønneberg. Deze was in 1943 commandant bij de operatie Gunnerside. Tijdens deze operatie hebben Noorse militairen in 1943 de zwaar waterinstallatie van Vemork gesaboteerd om daarmee het atoomprogramma van nazi-Duitsland te vertragen. Ondanks zijn hoge leeftijd was de heer Rønneberg een uitermate boeiende spreker, waarbij je er niet aan ontkomt om de man te bewonderen voor alles wat hij tijdens de Tweede Wereldoorlog met zijn strijdmak-

kers heeft bereikt.

Naast deze militaire zaken wordt er tijd ingeruimd om kennis te maken met de Noorse cultuur en die van de internationale cursisten. De eerste drie cursusweken, waarin de basis is gelegd voor het tactische deel van de opleiding, wordt afgesloten met een 10 km biatlon.

In de volgende twee weken wordt er gewerkt naar het doel van de eindoefening: een life firing (dus met scherpe munitie) pelotonsaanval met de gehele cursus. Om dit mogelijk te maken, brachten we eerst een drietal dagen door bij het tactische oefencentrum van de Noorse landmacht te Rena. Tijdens deze dagen gebruikten we een lasersysteem van Saab (vergelijkbaar met ons MCTC, Mobile Combat Training Centre). We hebben geoefend met vuur en beweging, verschil-

Elnt Lubberman tijdens de biatlon

lende aanvalsvormen zowel met de groep als het peloton. Na deze intensieve oefeningen, waarbij de verschillende groepen onderling en het peloton als geheel op elkaar inge-

speeld raakten, volgde de vijfdaagse eindoefening. Hierin werd gebruik gemaakt van een tactisch scenario, waarbij door de week heen afwisselend met losse flodders of met scherpe munitie geoefend werd. Door het scenario kregen we de kans om alle eerder geleerde basisvaardigheden uit het eerste deel van de cursus te combineren met het aanvallend gevecht. Na de eindoefening volgde het onvermijdelijke onderhoud. De cursus werd afgesloten met een 30 km biatlon die door onze Noorse gastheren als lakmoesproef werd beschouwd voor het skiën.

NOORSE SCHOOL VERBINDINGSDIENST

Na de intensieve periode op de winterschool met zijn 'gevechtscursus' in de sneeuw volgde de kennismaking met de Noorse CIS-gemeenschap. We - een Britse kapitein en ondergetekende - werden opgevangen door de collega's van de Noorse school Verbindingsdienst in Rena. Deze school is niet één op één te vergelijken met onze school Verbindingsdienst; doordat de Noorse krijgsmacht kleiner is en werkt met dienstplichtigen heeft deze school deels andere doel- en taakstelling. Het Noorse opleidingsinstituut verzorgt o.a. TROST (trainingsondersteuning), het schrijven van handboeken, trainthe-trainer opleidingen, het ontwikkelen van doctrine, enz.

Tevens stonden twee dagen Lillehammer op het programma. Hier bevindt zich een tweede deel van de school Verbindingsdienst. Dit onderdeel leidt technenuten op die na drie jaar de school verlaten met een bachelortitel in technologie. De school claimt universitair onderwijs te verzorgen voor de drie Noorse krijgsmachtdelen, maar is in het Nederlandse systeem het beste te vergelijken met onze Hogere Technische School (HTS).

Naast deze opleiding bevindt zich in Lillehammer het Verbindingsmuseum en een eenheid welke luistert naar de naam CIS Task Group (CIS-TG). Deze eenheid is hoofdzakelijk verantwoordelijk voor het leveren van CIS-systemen tijdens uitzendingen.

Na deze korte inleiding in de Noorse Verbindingsdienst zouden we deze te velde gaan bekijken tijdens Cold Response 09.

Uiteraard was er ook even tijd om de verschillende Olympische arena's in de omgeving van Lillehammer te bewonderen.

START COLD RESPONSE 09

Als we na de vlucht van Oslo naar Bardufoss Airport het vliegtuig verlaten, worden we hartelijk ontvangen door maj Stig Bjørnæeas, de plaatsvervangend bataljonscommandant van het Sambandsbataljon (CIS-bataljon). Hij zal bij het bataljon onze point of contact zijn, namens onze gastheer Ikol Stein Hammer, de Commandant van het CISbat. We krijgen een rondleiding langs de verschillende onderdelen van het bataljon,

waarbij elke compagnie zichzelf presenteert. Doordat iedereen aan het pakken en testen is voor CR09 kunnen we tijdens de plaatstest alvast het grootste deel van het materiaal bekijken.

Als de oefening dan eindelijk begint, verblijven we de eerste paar dagen in de bataljonscommandopost. Tijdens CR09 wordt het bataljon voor het eerst in jaren niet meer gebruikt als een no-play speler, maar als integraal onderdeel van de operatie, wat een enorme vooruitgang is. Het CIS-bataljon moet nu 'gewoon' binnen het scenario optplooiën als onderdeel van de oefening.

Het eerste wat opvalt is de fysieke opbouw van de commandopost (CP). Er wordt gewerkt met een containerprincipe waarbij de diverse werkcontainers gekoppeld worden met (verwarmde) tenten. De containers zijn voorzien van een overdruksysteem, airco/verwarming, aggregaat en een aantal werkplekken, waarvoor de bekabeling al geplaatst is. De snelheid waarmee je op deze wijze werkplekken operationeel krijgt, is indrukwekkend. Opvallend is ook de persoonlijke omvang van de CP; zelfs in de aanloopfase tijdens het weekend lopen er een man of vijftig rond.

Qua werkwijze is de CP verdeeld in een drietal cellen: een operatiecel (OPS), een planningcel (PLANS) en een technische cel (TOPS). Deze laatste cel draagt zorg voor de technische ondersteuning van het bataljon. Hierbij moet men denken aan een deel van het frequentiebeheer voor de straalzenderverbindingen, controle op de latency time van de verschillende local area networks en databases, alsmede de functie van tweede en derde lijnsondersteuning. In de TOPS vindt men voornamelijk personeel dat in Lillehammer is opgeleid.

OFFICIER-ZWAAR

Voor een Nederlandse officier is het even wennen in de Noorse CP. Daar waar je sergeanten 1/sergeantenmajors verwacht, zie je alleen maar officieren. Dit heeft te maken met de opbouw van de Noorse krijgsmacht. Het is een kadmilitieleger wat bestaat uit dienstplichtige soldaten en een beroepskader. De uitzondering hierop is het Telemarkbataljon. Om te kunnen voldoen aan de gewenste graad van gereedheid voor missies bestaat dit bataljon uitsluitend uit beroepspersoneel. Overigens beschikken alle andere bataljons ook over een aantal beroepssoldaten, de zogeheten Grenadiëren, met het oog op kennisbehoud en uitzendingen.

Na de dienstplicht van een jaar vervuld te hebben, kan iemand opteren voor de Officers Candidates School, waarna men sergeant wordt. Een jaar of vijf later volgt de rang van tweede luitenant en uiteindelijk eerste luitenant. Deze rang kan men behouden tot het 35e levensjaar, de leeftijd waarop de contracten van Grenadiëren, sergeanten, etc.

niet meer worden verlengd. Vóór die tijd kan men opteren voor de Militaire Academie (wat tegenwoordig ook direct na de dienstplicht kan), om daarna een carrière te beginnen binnen de krijgsmacht die veel lijkt op ons loopbaanpatroon.

Naast deze 'normale' weg bestaat er ook een technisch spoor voor personeel wat in Lillehammer is opgeleid. Deze technische officieren starten dan als system engineer van een peloton binnen het CISbat, om vervolgens een vergelijkbare taak binnen het bataljon (of één van de andere bataljons) te vervullen of door te stromen naar een DMO-achtige organisatie danwel de CIS-TG.

REGIOPELTON

Na de start van CR09 bij de bataljonsstaf, is het volgende doel van de reis Regiopeloton 1. Dit peloton heeft de opkomst van augustus 2008 aan het werk en verzorgt het WAN voor Brigade Noord (Brig N). Het systeem wat ze hiervoor gebruiken, TADCOM, heeft wel wat weg van een tussenstap tussen ZODIAC en TITAN. TADCOM werkt met straalzenderverbindingen (UHF/SHF) met een bandbreedte van maximaal 2 Mb (op uitzending zal dit vaak een satellietverbinding zijn). Het is niet IP-based, maar werkt met het X25-protocol en is een klassiek verbindingssysteem met nodes.

De diensten die via TADCOM worden aangeboden zijn: NORTAC, wat lijkt op een oude versie van ISIS; XO-mail, een mailprogramma, wat erg bewerkelijk is vergeleken met TMS; en eventueel CNRI, wat staat voor Combat Net Radio Interface. Via CNRI worden één of meerdere radionetten getunneld over TADCOM om zo het bereik te vergroten zonder veel relais te hoeven uitbrengen.

Gedurende de oefening zou ook Regiopeloton 2 deelnemen, maar bij aanvang van CR09 waren zij nog bezig met een eindoefening op verbindingengebied. Regiopeloton 2 bevat namelijk de januari-lichting. Op zich een hele prestatie om de mannen en vrouwen in een kleine drie maanden van burger om te vormen in een dienstplichtig soldaat, die voldoende niveau heeft om zelfstandig te werken op een relais tijdens een grote oefening als CR09.

Tijdens de oefening zouden we ook een bezoek brengen aan het Telemarkbataljon, maar door omstandigheden had de S6 daar helaas geen tijd voor.

RADIOPELTON

Na het bezoek aan het Regiopeloton zijn we doorgereisd naar het Radiopeloton. Dit peloton heeft tot doel het plannen, uitbrengen en in stand houden van de verschillende CNR-netten van Brig N. Hiervoor beschikt dit grote peloton (ca. 45 pax) over een keur aan voertuigen om relais uit te brengen voor de Noorse gevechtsveldradio. De Noorse CNR bestaat er in een tweetal varianten: de

MRR (Multi Role Radio) en zijn kleine broertje de LRR (Light Role Radio). De radio's hebben ongeveer dezelfde capaciteiten. De MRR is bedoeld voor gebruik in voertuigen of uitgebouwd en de LRR wordt gebruikt voor uitgestegen personeel (denk qua grootte aan de RT9100 en qua functionaliteit aan de RT9200, daar waar de MRR zich het beste laat vergelijken met de RT9200/9500). De MRR heeft een afneembaar frontpaneel wat naar wens op een voertuigradio, dan wel een draagbare radio geplaatst kan worden. Door dit paneel met een WD1TT-draad te verbinden met de rest van de radio is afstandbediening mogelijk.

De Noorse gevechtsveldradio's zijn een product van eigen bodem. In tegenstelling tot ons standaard optreden (frequency hopping) hebben de Noren er voor gekozen om niet te hoppen, maar gebruik te maken van digital fixed frequency. Als reden hiervoor wordt gegeven dat het bereik van de radio op deze wijze toeneemt.

Voor het vervoer beschikt het radiopeloton over MB softtops, BV206's en sneeuwscoters. Tevens bezit het peloton een aantal BV206's die niet zijn uitgerust als relais, maar worden gebruikt voor verkenning en (her)bevoorrading van de relais. Daarvoor zijn deze voertuigen uitgerust met een mitrailleur.50 (12,7 mm) en voorzien van scherfdekenen.

Vanuit de pelotonscommandopost geeft de pelotonscommandant (PC) leiding aan zijn peloton, teneinde de verschillende netten (3 à 4) van Brig N en/of subeenheden in het door de brigade gewenste gebied beschikbaar te maken. Bij de PC ligt een grote verantwoordelijkheid; hij regelt namelijk veel zaken, die wij duidelijk op een ander niveau belegd hebben. Zo is hij verantwoordelijk voor beheer en registratie van het spectrum; hierbij geeft de PC radiopeloton als autoriteit frequenties uit en oeleen waarop de dekking van de verschillende netten grafisch zijn weergegeven. Tevens is hij verantwoordelijk

voor het kiezen van de locatie en de nabijbeveiliging van zijn relais. Deze scooter-teams opereren vaak tegen de voorste rand eigen troepen aan. Tijdens CR09 heb ik het meerdere malen meegemaakt dat de brigadecommandant voor een succesvol slagen van zijn manoeuvreplan, min of meer afhankelijk is van de kunde van een jonge luitenant, die amper zes maanden geleden van de academie is gekomen; en daarnaast zijn min of meer ervaren plaatsvervanger en groepscommandanten die tussen de één en vijf jaar ervaring hebben binnen het peloton.

COMMANDOPOSTEN

De beide hierboven beschreven pelotons behoren toe aan de Telecoy. Naast deze compagnie heeft het bataljon er nog twee, de CIScoy en de HQcoy. Laatstgenoemde draagt zorg voor de commandoposten van het ISTAR- en CIS-bataljon. De CIScoy had tijdens CR09 maar één taak, namelijk te voorzien in een hoofdkwartier te velde voor Brig N. De CIScoy heeft dan ook alle middelen om dit hoofdkwartier mogelijk te maken: tenten, containers, wissellaadsystemen, stafwachtpeloton(s), verbindingsmiddelen. De commandopost kan tegelijkertijd in drie verschillende uitvoeringen worden uitgebracht: main, forward en commandgroup. De eerste twee vormen kennen we in Nederland ook, maar de derde uitvoering past helemaal bij de Noorse gedachte dat de commandant leiding geeft daar waar het zwaartepunt ligt. Daarvoor gebruikt hij dan ook zijn commandgroup bestaande uit een tweetal M577's, van waaruit hij gevechtsleiding geeft. Om in zo'n situatie toch een actueel beeld te houden van de situatie worden zijn communicatiesystemen gevoed met de meest kritieke informatie uit het NOR-TAC en XO-mail systeem, echter wordt er dan geen gebruik gemaakt van TADCOM maar van de gevechtsveldradio; de Noren noemen het UMTACTS. Zelf zijn ze over de huidige versie nog niet tevreden en daar-

om werd tijdens CR09 de commandgroup voor een bepaalde actie uitgebreid met een multinode. Op die manier kon men toch beschikken over TADCOM en de diensten die dit systeem levert.

BRIG N

Aan het einde van de oefening hebben we nog een paar dagen bij de sectie 6 van Brig N doorgebracht. Hiermee was ook de laatste schakel uit de verbindingsketen bezocht. Het naasthogere niveau van Brig N is het permanente gezamenlijke hoofdkwartier in Stavanger en daarom beschikt deze brigade ook over strategische middelen. Daarvoor wordt het hoofdkwartier (de main CP) voorzien van een TIM (Transportable Information Module). De TIM bestaat uit een 10 ft container waarmee via landlijnen of satelliet, verbinding wordt gemaakt met het strategische netwerk. Hierdoor zijn onder andere de diensten FISbasis (vergelijkbaar met ons MULAN) en NORCIS II (informatiesysteem op strategisch niveau) beschikbaar. Voor verbinding met de andere krijgsmacht-delen, Naval Component Commander (NCC), Special Forces Component Commander (SFCC) en Air Component Commander (ACC), wordt hoofdzakelijk NORCIS II gebruikt. Op tactisch niveau wordt voor deze communicatie andere middelen gebruikt: richting NCC met HF-radio's, met SFCC via MRR en richting ACC met de AN/PRC 177F.

De commandopost van Brigade North

SLOT

Afsluitend: het was een geweldige periode waarin ik veel verschillende dingen gezien en gedaan heb. Als mens en officier kun je hier alleen maar van groeien. Natuurlijk is zeker zo'n eerste uitwisseling nog niet perfect qua programma en zijn er kleine culturele verschillen. Mijn aanbeveling voor de toekomst: zoek een fysiek en mentaal sterke jonge officier en laat hem een once in a lifetime ervaring opdoen en meebouwen aan een hechtere samenwerking met de Noorse landmacht en de Verbindingsdienst in het bijzonder.

Want in de multinationale wereld waarin we leven, is een goede vriend/bondgenoot van onschatbare waarde.

Antenneopstellingen bij de bataljonscommandopost van het Noorse CISbat tijdens CR09